

Plukovník Ing. Jaromír Langer, CSc.

NATO a ropa

II. ROPA A PHM V ZÁPADNÍ EVROPĚ JAKO KOŘISTNÍ MATERIÁL

VÝZNAM KOŘISTI PRO ZASOBOVÁNÍ VOJSK POHONNÝMI HMOTAMI

„Zvýšené nebezpečí působení nepřítele na ekonomické a jiné objekty v hloubce státu vyžaduje včasné vytvoření záloh výrobních kapacit a prostředků a rovněž využívání ekonomických zdrojů nacházejících se na válčistiích, jako vojensko-průmyslových podniků, surovin, dopravních, zdravotnických, opravářských a jiných místních zařízení a prostředků. Týlové orgány musí dobře znát ekonomickou situaci na válčisti a také možnosti využití těchto zásob a prostředků k týlovému zabezpečení potřeb bojujících vojsk.“ To uvádějí sovětské i naše prameny k problematice kořisti.

I když je zřejmé, že hlavní část materiálu pro vojska půjde nepřetržitým tokem ze zázemí, je při nejmenším nesprávné nedoceňovat bezprostřední zdroje týlového zabezpečení přímo na válčisti.

Úspěch týlového zabezpečení vojsk v prvních operacích, při omezeném počtu týlových útvarů a svazků operačního týlu, bude také do jisté míry záviset na dovedném a včasném využití místních prostředků i kořistního materiálu, zejména v době, kdy se útočící vojska značně vzdálí od svých základů a přísun z hloubky vlastního týlu bude vypjat do krajnosti.

Kapitalistické státy západní Evropy mají dobře a moderně rozvinutý ropný průmysl, značné ekonomické možnosti, ale též po řadu let zabezpečují operační přívodu válčisti i v oblasti kapalných paliv.

PHM používané ozbrojenými silami NATO a armádami Varšavské smlouvy jsou v podstatě stejné. Je však nutné znát charakteristiku jednotlivých druhů paliv a maziv NATO a běžná kapalná paliva používaná v západní Evropě, jejich zaměnitelnost a použitelnost.

Při možnosti využití zásob a prostředků nepříteli je nutné:

— mít na zřeteli stálou znalost všech zásob a prostředků (pohonných hmot) nepřítelů na válčišti;

— předem vytvořit výhodnou organizaci a přijmout konkrétní opatření k bezprostřednímu využívání těchto prostředků (včetně rychlých opatření ke zjištění jejich nezávadnosti);

— realizovat taková opatření, aby bylo možné využívat zásob svazkem (ev. svazem) počínaje (i v podmínkách útočných operací) počátečního období války).

Předpokládaná kořist a místní zdroje podmiňují i návrhy a opatření, jakými ozbrojenými prostředky a kam působit na ekonomiku nepřítelů (v tomto případě na ropný průmysl a dopravu) a jeho týlové zabezpečení (zabezpečení kapalnými palivami) při zahájení počátečního období války.

Vzhledem k množství zásob a prostředků, které orgány NATO na středoevropském válčišti soustředily, budou nutná taková vojenská opatření (tj. působení ozbrojenými prostředky), která by dovozovala co největší jejich využití. To může mít značný význam pro válečně ekonomický potenciál vlastní koalice.

Cíle ničení je nutné navrhovat po důkladném rozboru ekonomické situace, a to pouze ty, které mají okamžitý vliv na ozbrojený zápas (z hlediska vedení útočných operací nebo s ohledem na další průběh války), a naopak sledovat ty prostředky a kapacity (vojenské i civilní), kterých mohou bezprostředně využívat vlastní vojska, zahrnovat je do operačního zámyslu a vstříhat se působit na ně ozbrojenými prostředky.

V některých případech bude výhodné (a někdy i nutné) dávat i konkrétní úkoly vojskům k jejich přednostnímu zachycení (viz sovětskou směrnicí pro operační týl, čl. 223: „Pro materiální zabezpečení vojsk bude mít velký význam zachycení závodů, skladů a základen pohonných hmot... na území nepřítelů.“)

Kořist je mnohdy zužována pouze na vojenské zásoby a prostředky nepřítelů. V současných podmínkách a v prostoru západní Evropy to však budou především (vzhledem ke stupni rozvoje ekonomiky a ozbrojených sil) občanské zásoby a prostředky potenciálního nepřítelů.

Zabezpečit z týlového hlediska frontové operace velkého rozmachu je úkol náročný nejen z materiálního, ale především z dopravního hlediska.

Proto budou-li mít vojska zásoby a zdroje k bezprostřednímu využití přímo na válčišti, přinese to jistě značnou úlevu v celém komplexu týlového zabezpečení vojsk.

Nutnost využívání kořisti a místních zdrojů zesiluje i tendence činnosti nepřítelů, který se bude snažit odrážet naše vojska od zdrojů ekonomiky států Varšavské smlouvy, oddělit je od týlu, ale zejména přerušit zásobování vojsk pohonnými hmotami, výrobu a přísun kapalných paliv.

Hlavní prostory, odkud budou vojska Varšavské smlouvy zásobována pohonnými hmotami (neuvažujeme-li zásoby ve skladech), leží několik tisíc kilometrů od předpokládané linie fronty.

Avšak armády a fronty budou mít prvořadý zájem na tom, aby získávaly hlavní druhy materiálu rychle a bez ztráty času, tj. v prostorech, které by dlouhým přísunem nebo v případě kořisti hledáním a prověřováním nezávadnosti nezdřezovaly zásobování, a tam, kde těžba prostředků by byla co nejefektivnější.

Z toho vyplývá, že je nutné mít stále operativní přehled o skutečném stavu prostoru předpokládaného válčiště. Je rovněž důležité stanovit metodiku a systém získávání a zpracování takových údajů. Jde o to, aby zpracovaný přehled poskytoval rychlé informace o zabezpečení jednotlivých strategicko-operačních směrů (o stavu ekonomiky prostoru na jednotlivých směrech) či důležitých prostorů, a to jak v míru, tak i během operací počátečního období války.

Správné stanovení ukazatelů, které mají být sledovány, jejich kalkulační hodnoty, proporce i celkové množství údajů nesmí být na závadu operativnosti.

Od zahájení bojové činnosti iadernými a ostatními prostředky hromadného ničení bude sledování a vyhodnocování těchto ukazatelů značně složitější, ale i důležitější a potřebnější. Zdroje, zásoby, sklady, ostatní materiální a dopravní prostředky, vše bude vyžadovat důkladnou kontrolu, a to nejen jednorázovou, ale i systematickou a všestrannou.

Proto je rovněž nutné zahájit vývoj indikačních prostředků k rychlému stanovení nezávadnosti pohonných hmot (samořejmě polního typu), které by bylo možné zadat již na divizní stupeň. Nedocení těchto požadavků povede v POV k tomu, že zásob a prostředků bude možné využívat až po rozhodnutí vyšších stupňů, což způsobí zpoždění a zbaví kořist a místní zdroje jejich hlavních předností tj. jejich bezprostředního rozmištní vůči spotřebitelům.

Je zřejmé, že na možnosti využívání kořisti a místních zdrojů má vliv nejen jejich znalost, využitelnost, ale i vhodná organizace orgánů a prostředků kořistní služby.

MOŽNOST VYUŽITÍ VOJENSKÝCH ZÁSOB A PROSTŘEDKŮ KAPALNÝCH PALIV VOJSK NATO

V prvních operacích počátečního období války frontového rozsahu se mohou vlastní vojska setkat se zásobami pohonných hmot dvojího druhu.

Především se zásobami a prostředky polního charakteru, které mají vojska NATO organicky přiděleny, tzn. divizní a armádní zásoby, obalový materiál a dopravní prostředky. Využit lze v první řadě samotné pohonné hmoty a maziva, dále různé obalový materiál na skladování a dopravu pohonných hmot a maziv, např. baňky, nádoby, sudy, kontejnery, pružné obaly, nádrže, náhradní součástky atp., v neposlední řadě i prostředky dopravy pohonných hmot, z nichž hlavně cisternová auta, přívěsné automobilové cisterny a polní potrubí s příslušenstvím.

Druhou skupinu vojenských zásob a prostředků tvoří stálá zařízení ke skladování pohonných hmot a jejich dopravu, včetně uložených zásob. Jsou to státní a vojenské zásoby určené pro vojenskou spotřebu na území NSR (tzn. stálé sklady NSR, Velké Británie, Francie a USA) a část potrubní sítě NATO, jakož i ostatní prostředky dopravy (železniční cisternové vozy atp.).

V hloubce bojové zóny, tj. zhruba po čáru řeky RHEIN, mohou být uloženy 15denní zásoby, kromě státních zásob, stacionárních vojenských skladů a zásob na letištích. S ohledem na spotřebu vojsk NATO, na možné zničení části zásob a prostředků během operací počátečního období války je reálné uvažovat o získání zásob ve výši 5–10ti denní spotřeby

vojsk v tomto prostoru. To představuje zásoby ve výši 0,5–1,3 mil. t pohonných hmot a maziv. Zásoby budou do značné míry pohyblivé a budou uloženy většinou v menších obalech.

Po přechodu řeky RHEIN jsou na poměrně menším prostoru předního pásma komunikační zóny rozloženy veliké zásoby. V tomto prostoru by mohlo být získáno zhruba 1,0–1,3 mil. t vojenských zásob pohonných hmot. Půjde převážně o zásoby uložené stacionárním způsobem. V této části válčistiště je také nejhušší síť vojenských stálých produktovodů a skladů na letištích a v zásobovacích základnách.

Vzhledem k prodloužení vlastního přísluhu a ke stále se zvětšující vzdálenosti přepravy mezi bojujícími vojsky a vlastními zásobovacími základnami bude využití těchto zásob nejvíce aktuální.

Nejvíce vojenských zásob pohonných hmot je rozmístěno ve zbývající části komunikační zóny (tj. v základnovém pásmu). Sklady mají stacionární charakter, jsou nejvíce zranitelné a také nejsnáze zničitelné. Hlavní sklady jsou v prostorech, kde začínají produktovody NATO a podél jejich tras. Ve skladech mají být uloženy zásoby ve výši dvouměsíční spotřeby vojsk NATO. S ohledem na jejich částečné vyčerpání a na možnosti jejich ničení (ať již vlastními vojsky či nepřítelem) lze odhadovat, že v této části západního válčistiště by mohly být získány zásoby pohonných hmot ve výši okolo 2–8 mil. t.

MOŽNOSTI VYUŽITÍ ROPNÉHO PRŮMYSLU A OBCANSKÝCH ZÁSOB NEPŘÍTELE

Možnosti jsou dány v podstatě dvěma základními činiteli: jednak stavem, kapacitami, velikostí (objemem) těchto zásob a prostředků, jednak stupněm jejich zničení v průběhu počátečního období války.

Po vyhodnocení těchto činitelů je možné kalkulovat, že 5–10–15 % všech zásob produktů by mohla využít vlastní vojska. To je okolo 0,6–2,6 mil. t produktů, které mohou spotřebovat vojska okolo 1,4–4,9 mil. t dalších produktů k použití v ekonomice.

Těžiště nespočívá jen ve využití pohonných hmot ke krytí potřeb ozbrojených sil (ač to je z hlediska počátečního období války nejdůležitější), ale také ve využitelnosti různého materiálu, skladovacích kapacit, dopravních prostředků a produktovodů.

Jejich využití vlastními vojsky v průběhu ozbrojeného zápasu se musí řídit obecně stejnými zásadami jako u vojenských zásob a prostředků nepřítele.

Kromě toho obsazení důležitých prostorů těžby a zejména zpracovatelských zařízení v hraničních oblastech nebo na operačních směrech bude mít záporný vliv na ekonomiku nepřítele a podle stupně poškození může být využito v ekonomice koalice. Důležitá je přitom úzká spolupráce mezi vojenskými orgány a hospodářskými organizacemi států Varšavské smlouvy. Vzhledem k důležitosti a významu této otázky bylo by jisté na místě rozpracovat spolupráci mezi vojenskými a hospodářskými orgány s úkolem přenést těžiště na hospodářské organizace a osvobodit tak vojska od této složité a

náročné, byť i důležité povinnosti. Přitom však dodržet zásadu, že všechna opatření musí být řešena tak, aby dovolovala bezprostřední využití PHM vojsky, svazkem počínaje, již v průběhu operací.

Ozbrojené síly mohou využít zejména distribučních skladů pohonných hmot, dopravních kapacit, skladů „spolehlivých“ zásob PHM, ostatních skladů, obalů, nádrží, různých zařízení a součástí atp.

SITUACE V ZÁSOBOVÁNÍ POHONNÝMI HMOTAMI A V ROPNÉM PRŮMYSLU V ZÁJMĚVÉM PROSTORU VÁLČISTĚ

Z hlediska polohy našeho státu a možné činnosti ozbrojených sil ČSLA ve válce je nejdůležitější prostor, zahrnující jižní část NSR a přilehlé oblasti sousedních kapitalistických států.

Vojenské prostředky a zásoby

Velení NATO zahrnuje tuto část NSR do středoevropského válčistě a věnuje jeho operačním přípravám velikou pozornost. Nejdůležitější oblasti z vojenského i ekonomického hlediska jsou v západní části tohoto prostoru.

Vzhledem ke stavům vojsk v tomto prostoru jsou v něm rozmístěny i potřebné vojenské sklady a organizován polní zásobovací systém. Protože u prvosledových svazků NATO (zejména USA) jsou síly a prostředky téměř doplněny na válečné počty, lze předpokládat, že totéž bude i v oblasti logistiky. To znamená, že vojska jsou vybavena příslušnými prostředky k dopravě a skladování PHM a rovněž na letištích jsou skladovány plánované zásoby.

Na tomto území mohou být zásoby vojsk na 15 dnů bojové činnosti, zvýšené zásoby (tzn. zásoby předsunuté z týlové zóny) pro vojska USA (ev. Francie) a státní vojenské zásoby pro armádu NSR.

Podstatná část zásob bojové zóny a část zásob kapalných paliv předního pásma týlové zóny je rozmístěna oboustranně řeky RHEIN, zejména v RHEINLAND-PFALZ (americké zásoby), v BADEN-WÜRTTEMBERG (zvl. francouzské) a v prostoru MOSELLE-VOSGES.

Poměrně vysoké zásoby pohonných hmot jsou určeny pro potřeby vojenských vzdušných sil. Tyto zásoby jsou ukládány jednak v důležitých bodech produktovodů, ve skladech podél tras těchto produktovodů, v zásobovacích základnách a na letištích. Téměř všechna důležitá letiště jsou nebo v nejbližší době budou napojena na síť dálkového potrubí PH. V letištních uzlech jsou i nejrozsáhlejší sklady LPH. Letištní uzly v prostoru STRAS-

Pro potřeby ekonomiky bude možné využívat nepoškozených surovin, prvovýrobků, výrobků, zpracovatelských kapacit a různých dopravních prostředků.

Vzhledem k rozvinutému průmyslu a ke specifickým zvláštnostem západní Evropy v oblasti ropy může mít využití těchto zdrojů poměrně značný vojensko-ekonomický význam pro zvýšení válečného potenciálu zemí Varšavské smlouvy.

BOURG, DIJON jsou již dnes zásobovány produktovody.

Významným opatřením z hlediska operační přípravy válčistě bylo prodloužení produktovodů na východ přes řeku RHEIN a vzájemné propojení jednotlivých produktovodů vedoucích z jihu, ze západu a ze severu v prostoru východní Francie a v RHEINLAND-PFALZ (NSR). V současné době vedou přes řeku RHEIN tři produktovody NATO, které překračují řeku jižně MAINZ, v GERMERSHEIM a v KEHL a jsou postupně prodlužovány směrem na východ.

V zájměvém prostoru lze předpokládat vojenské zásoby ve výši okolo 1,5 až 3 mil. tun.

Podle zásad řádů západních armád mohou být zásoby pohonných hmot u divizí rozmístěny asi 20–25 km od předního okraje, armádní zásoby předsunuté do sborových prostorů asi 35–60 km od předního okraje, zbývající armádní zásoby asi 130–210 km od předního okraje. Přitom jsou určité zvláštnosti (organizace, ve vzdálenostech atp.) v armádě NSR, Francie a USA.

Z toho vyplývá, že na čáře BAYREUTH, AMBERG, RÖDING, PASSAU mohou být sklady divizního typu (okolo 4–6) i na čáře BAMBERG, LANDSHUT sklady z předsunutými armádními zásobami (2–3 prostory). Hlavní prostory armádních skladů, předsunuté zásoby komunikační zóny atp. jsou rozmístěny všeobecně východně řeky RHEIN.

Ropný průmysl a občanské zásoby

Významnějším centrem ropného průmyslu je vídeňská pánve s bohatšími zásobami a těžbou ropy nedaleko státní hranice s ČSSR. Dále se ropa těží v jižní části NSR a Elzas Lotrinsku (FRANCIE).

V Rakousku je hlavním ropným polem oblast MATZEN-AUERSTHAL, kde se v r. 1965 vytěžilo 2,2 mil. t ropy. Další důležité prostory těžby v Dolním Rakous-

ku jsou v MÜHLBERG [0,8 v tis. t, v r. 1965], NEUSIEDL/Z. [1,2], ADERKLAA [0,2], ZISTERSDORF [0,1], v Horním Rakousku RIED a VOITSDORF [2,7]. Celkem se vytěžilo v Rakousku 2,85 mil. t ropy.

V jižní části NSR jsou tyto prostory těžby [v 1000 t, v roce 1966]: ALBACHING [3,7], AMPFING [51], ANZING [0,5], ARLESRIED [84], ASSLING [98], HÖHENRAIN [18,8], HOHENLINDEN [0,1], MÖNCHSTROT [57,5], MOOSAH [6], PFULLENDORF [26,7], VELDEN [3,1], WOLFERSBERG [5,2], VILSBIB-WASSERB [9], FRONHOFER [12,2], WALD [0,02], LANDAU [138,6], LEOPOLDSHAFEN [7,5], STOCKSTADT [49,6], WATTENHEIM [1,6]. Celkem 0,573 mil. t ropy.

V Elzas Lotrinsku: PECHELBRONN, SCHEIBENHARD, SOUFFLENHEIM, ESCHAU, STAFFELFELDEN, REINIQUE [celkem 30 387 t v roce 1964].

Celková roční těžba ropy v zájmovém prostoru se může v současné době pohybovat okolo 3,5 mil. t, to znamená asi 18,5 % západoevropské těžby.

Pokud se týče zpracování ropy, uvedený prostor nabývá rok od roku na významu. V roce 1963 pracovala pouze jedna méně významná rafinerie ve východní Francii, kromě rakouských rafinerií. V současné době pracuje již řada rafinerií, některé další jsou ve výstavbě. Tento prostor se podílí v roce 1963 11,7 % na kapacitě západoevropských rafinerií. Avšak na konci r. 1966 pouze rafinerie NSR se již podílely 33,7 % na západoněmecké produkci. Rafinerie jsou soustředěny do několika rájů: WIEN, INGOLSTADT, KARLSRUHE, MANNHEIM, STRASBOURG.

V těchto rájích jsou vybudovány moderní a výkonné rafinerie, schopné zpracovávat jakékoli ropy na výrobky

v požadovaném sortimentu (i co do poměrného množství), které ovlivňují značným podílem ropný průmysl NSR, Francie a Rakouska. Mohou mít význam i pro vojska a ekonomiku států Varšavské smlouvy v případě obsazení tohoto prostoru. Zejména je důležitý z vojensko-ekonomického hlediska prostor INGOLSTADT a STRASBOURG-KARLSRUHE.

Rafinerie v těchto prostorech se podílejí nebo budou podílet v roce 1967 až 1968 asi 42 procenty na kapacitě všech rafinerií NSR, 17 procenty na rafinérských kapacitách Francie a 100 procenty na výrobě ropných produktů v Rakousku. Všechny rafinerie se budou podílet více než 13 procenty na západoevropských rafinérských kapacitách.

Velký význam má doprava, a to jak ropy, tak i ropných výrobků. Typické jsou ropovody, které zásobují všechny vybudované rafinerie. Současný stav a plánovaná výstavba ropovodů spojí tento prostor uzavřenou sítí, která umožní dopravovat ropu ze severu a i z jihu Evropy. Značný význam má rovněž vodní doprava po řekách RHEIN, NECKAR, MAIN, DONAU a po přilehlých východofrancouzských kanálech, kde se dopravuje ropa a i ropné výrobky.

Poměrně složité a rozvětvené dopravní cesty a vystavěné rafinerie nutí budovat četné skladovací kapacity, zejména u rafinerií, na důležitých místech ropovodů a v hlavních přístavech na vodních cestách. To vede k vytváření značných zásob ropných výrobků a i ropy. V tomto prostoru mohou být vytvořeny zásoby (odhadem) okolo 2–4 mil. t ropy a 3–5 mil. t ropných výrobků. Nejvíce skladů je rozmístěno v prostorech MÜNCHEN, STUTTGART, INGOLSTADT, KARLSRUHE, MANNHEIM, STRASBOURG a WIEN.

Válčíště z hlediska týlového zabezpečení je nutné studovat především s ohledem na kořistní službu. Tu je třeba orientovat na dříve vyhodnocené konkrétní prostory, zaměřit ji na sledování těchto materiálních prostředků, které jsou pro vojska nejpotřebnější a nejbezprostředněji využitelné a vyvinout organizační i technické úsilí v tom směru, aby kořistního materiálu bylo možné využívat již svazkem počínaje. V této bezprostřednosti totiž spočívá hlavní přednost kořistního materiálu k zabezpečování vojsk na bojišti. V článku uvedené poznatky z oblasti ekonomiky i týlového zabezpečení (se zaměřením na PHM) válčíště svědčí o tom, že studium těchto otázek je pro ozbrojené síly nanejvýš potřebné a účelné.